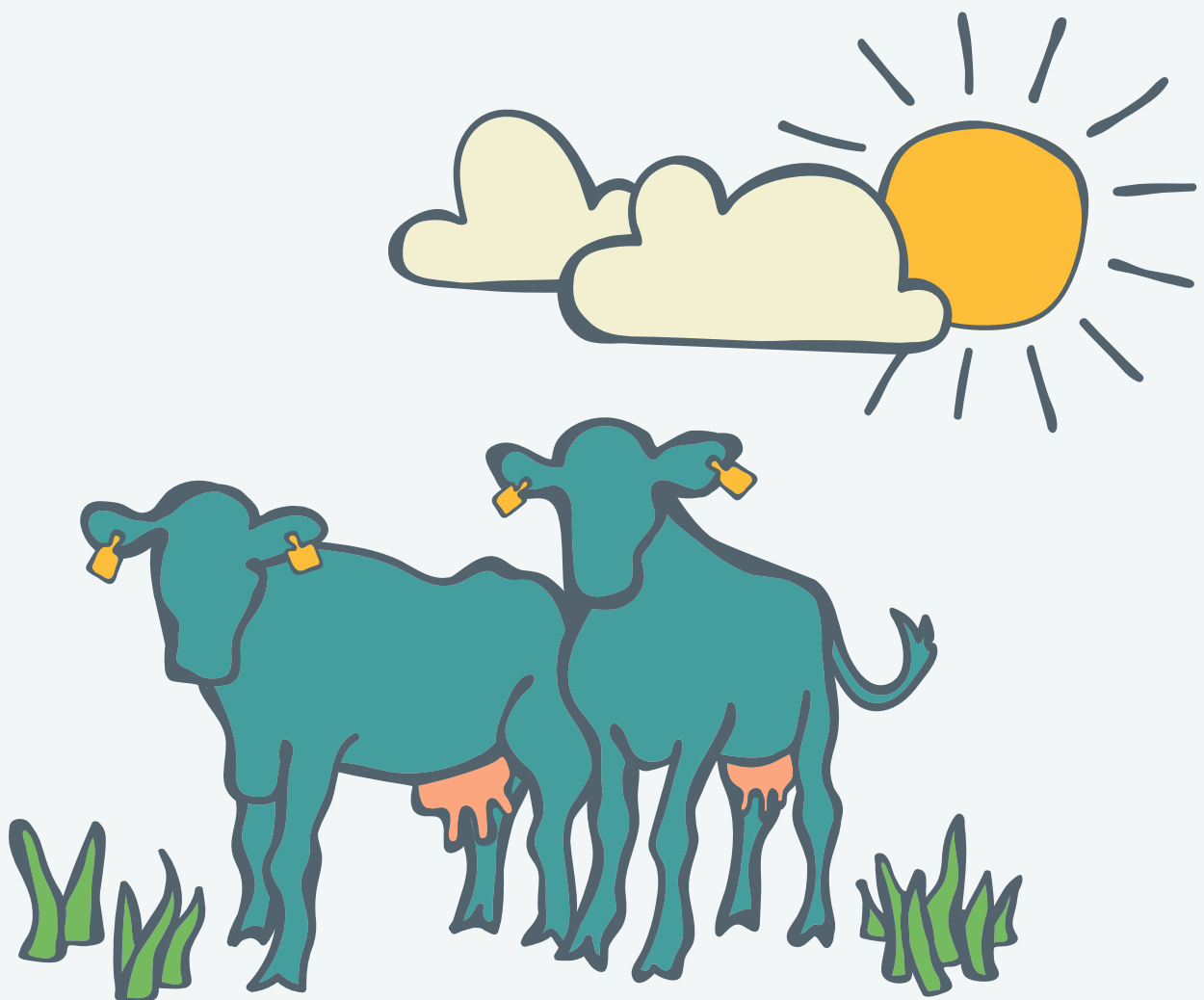

FAKTABLAD

Så här producerar vi mat så att djuren samtidigt ska må bra!

matRätt

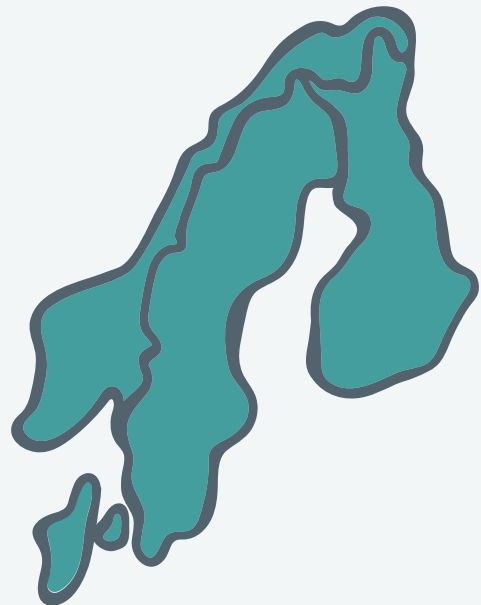
Så här producerar vi mat så att djuren samtidigt ska må bra!

För att djuren i våra jordbruk och vattenbruk ska må bra och ge oss den mat vi behöver, krävs både en god miljö där djuren kan utöva sina naturliga beteenden så långt det är möjligt och att djuren inte drabbas av virus och bakterier som gör dem sjuka. Den som äger djur kan hålla smittor borta från dem genom bra rutiner för hygien, skötsel och utfodring. Djur som lever i en miljö med utrymmen där de kan utöva sitt naturliga beteende är friskare än djur som lever i en trång och stressande miljö. Djurens hälsa påverkas även av arbetet med avel.

Friska djur mår bättre

Hälsan hos svenska livsmedelsproducerande djur är god om man jämför med djur i många andra länder. Det beror på flera saker. Sverige har under lång tid arbetat för att förebygga sjukdomar. Vi har också lyckats bekämpa och utrota allvarliga djursjukdomar. Den låga förekomsten av bakteriesjukdomen salmonella i Sverige, som drabbar både djur och människor, är unik. Sjukdomen kan inte utrotas helt eftersom den finns naturligt i miljön. Att Sverige har en liten import av levande djur från andra länder hjälper till att hålla smittor borta. Dessutom har vårt kalla klimat och våra långa avstånd mellan gårdar betydelse.

Vissa allvarliga sjukdomar är svåra eller omöjliga att behandla. Sjuka djur växer sämre och producerar mindre mjölk, ägg eller kött. En allvarlig smitta kan göra att enskilda djur eller hela besättningar måste avlivas. Det kan snabbt förstöra år av arbete för jord- eller vattenbrukaren.

Antibiotikaresistenta bakterier – ett hot mot folk- och djurhälsan i hela världen

Antibiotika är ett av de viktigaste läkemedel vi har. Vi har länge tagit för givet att vi kan använda antibiotika för att behandla infektioner som orsakas av bakterier, men resistensen mot antibiotika ökar. Resistensen ökar delvis på grund av att antibiotika används på fel sätt i många länder.

Resistens betyder att bakterier utvecklar motståndskraft mot ett läkemedel. Det gör att behandlingen av en infektion inte fungerar. Resistenta bakterier är ett snabbt växande hot i hela världen som berör människor, djur och miljö. Drabbas människor eller djur av resistenta bakterier kan en sjukdom bli svår att behandla, vilket kan vara allvarligt. Att motverka spridning av antibiotikaresistenta bakterier är därför viktigt.

Sverige var 1986 det första landet i världen som förbjöd all användning av antibiotika i syfte att få djur att växa snabbare. Samma förbud infördes i hela EU 2006. Sverige har länge arbetat med att förebygga sjukdomar och skador hos djuren och har i jämförelse med många länder mindre problem med det. Användningen av antibiotika minskar. Vi har också mindre problem med antibiotikaresistenta bakterier bland djur i jämförelse med många andra länder.

Siffran för alla deltagande länder (vilket är inklusive Norge, Island, Schweiz och UK) tillsammans är 103 mg/PKU för 2018. Motsvarande siffra för Sverige är 12 mg/PKU.

Den svenska lagstiftningen för djur går längre än i EU:s på flera sätt:

Grisar

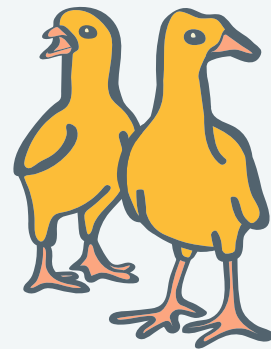
- I svenska grisstallar är boxarna större än vad EU:s bestämmelser kräver.
- Enligt svenska regler ska grisar hållas i par eller i grupp. Det är viktigt eftersom grisar är sociala djur.
- EU:s lagstiftning säger att suggor ska hållas lösgående i grupp under den tid då de är dräktiga, men att de får fixeras vid behov - bland annat när de ska föda. I praktiken är många suggor i EU fixerade under en stor del av sitt liv. Den svenska suggan får inte fixeras men skyddsgrind får användas i undantagsfall, exempelvis vid behandling och om hon är aggressiv eller betar sig onormalt på ett sätt att det riskerar att skada smågrisarna.
- Alla grisar i Sverige ska ha tillgång till halm eller annat strömedel för att kunna böka och sysselsätta sig.
- Om grisar hålls för trångt och inte kan sysselsätta sig med något, ökar risken att de börjar bita på varandras svansar. Sverige har förbud mot att kupera grissvansar, det vill säga klippa av knorren.
- Smågrisar måste bedövas före kastrering.

Kycklingar

- Svenska kycklingar har mer utrymme i stallet.
- I Sverige finns ett unikt program som kontrolleras av veterinärer och kycklingexperter och som gör att kycklingarna får det bättre i stallet. Bland annat kontrolleras kycklingarnas fötter för att avgöra om de tagits omhand på rätt sätt.
- Förekomsten av bakterien campylobacter är låg hos svenska kycklingar jämfört med många andra länder. Men det kan vara svårt att få kycklingarna helt fria från campylobacter och därför ska man vara noggrann när man hanterar kycklingkött vid matlagning, för annars kan man bli sjuk.
- Svenska kycklingar får inte ha bakterien salmonella, som kan smitta människa. Bonden måste därför ha bra rutiner för att djuren inte ska smittas och det tas prover på alla kycklingar innan de slaktas.
- Alla kycklingstallar som är byggda efter 1994 måste ha fönster eller andra öppningar för att ge insläpp av naturligt ljus.
- Friska svenska kycklingar får inte behandlas med antibiotika för att förebygga sjukdomar som orsakas av bakterier.

Värphöns

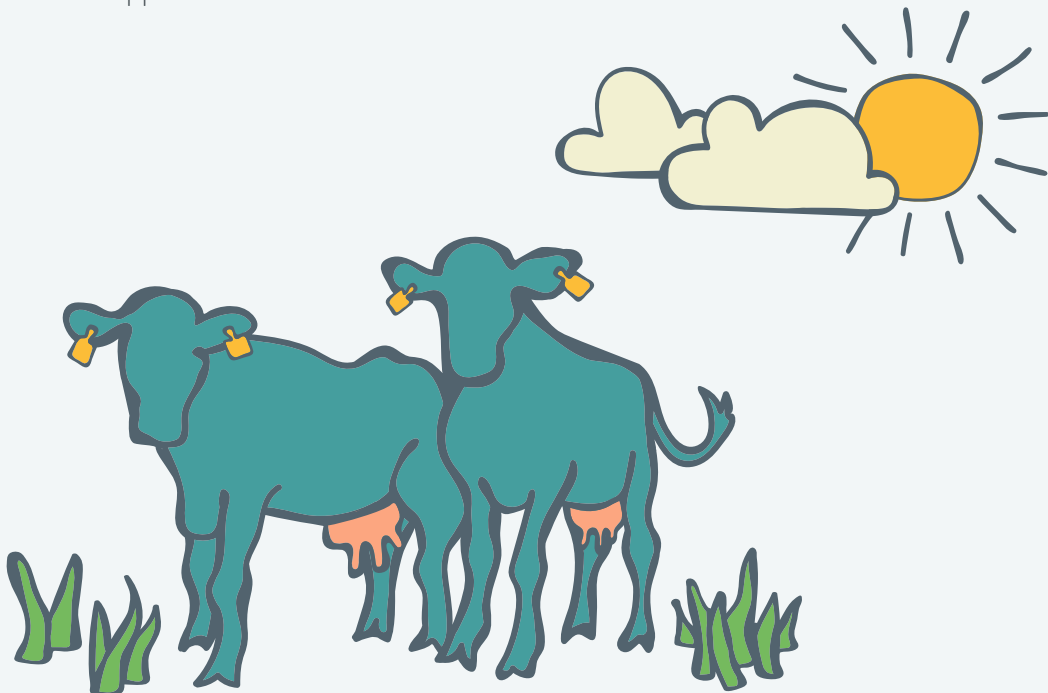
- Näbbtrimning är förbjuden i Sverige. Det är ett ingrepp där spetsen på näbben tas bort och som kan innebära obehag för hönan. Näbbtrimning utförs för att hindra att hönorna plockar fjädrar eller skadar varandra. Det kan istället förhindras genom att se till att hönsen har det bra i stallet.
- Svenska ägg är fria från salmonella. Svenska äggproducenter måste ha bra rutiner för att inte få in salmonella hos värphönsen.
- I vissa typer av stallar, där hönsen går fritt inomhus, får svenska äggproducenter ha lika många höns per kvadratmeter som EU tillåter, men då måste de uppfylla extra hårda krav på djurhållningen.

- I Sverige ska unga höns ha tillgång till sittpinnar och vara uppfödda så är de är förberedda på den typ av stall de ska vistas i som vuxna.
- Alla värphönsstallar som är byggda efter 1994 måste ha fönster eller andra öppningar för att ge inläpp av naturligt ljus.
- Friska svenska värphöns får inte behandlas med antibiotika för att förebygga sjukdomar som orsakas av bakterier.

Nötkreatur

- Mjölkkor ska gå på bete under sommaren. Även de flesta andra nötkreatur ska få vistas utomhus under sommaren, då nötkreatur mår bra när de kan beta och motionera fritt.
- Nötkreatur ska hållas i grupp eftersom de är sociala djur.
- Djur som hålls utomhus på vintern ska generellt ha tillgång till ligghall, det vill säga en torr och ren hall ute som skyddar mot väder och vind.
- När kor föder sin kalv ska de gå lösa.
- Kalvar över två veckors ålder ska ha fri tillgång till grovfoder, till exempel hö, för att matsmältningsorganen ska utvecklas normalt.
- Kalvar upp till en månads ålder ska ha strö i boxen.

Får

- Får är flockdjur och ska därför generellt hållas i par eller grupp. Baggar får hållas ensamma under en kortare period om det är nödvändigt.
- Får ska hållas i lösdrift, det vill säga kunna röra sig fritt inom en viss yta och ha tillgång till hö, halm eller annat lämpligt grovfoder som kan tillgodose deras behov av sysselsättning.
- Får ska klippas vid behov och med högst ett års intervall.
- Klövar ska inspekteras regelbundet och verkas (kortas) vid behov.
- Får och lamm ska hållas på bete eller på annat sätt ges tillfälle att vistas ute under sommaren.
- I samband med lamningen ska den som sköter om djuren ställa i ordning lamningsboxar. Hela golvytan i en lamningsbox ska vara försedd med strö så att tackan och lammen kan ligga skönt.

Slakt ska ske utan lidande

I Sverige bedövar vi alla djur vid slakt så att de inte ska lida. Religiös slakt såsom halal och kosher är tillåten om djuren är bedövade. Inom EU finns det en möjlighet för länder att tillåta obedövad religiös slakt. En annan skillnad i djurskydd är att i Sverige får transporten till slakt inte ta längre än åtta timmar annat än undantagsvis och att den som transporterar djuren måste ha gått en djurskyddsutbildning, även för korta transporter. Tidsgränsen i EU ligger högre.

Om ekologisk produktion av kött, mjölk och ägg

Inom ekologisk produktion finns ännu hårdare regler för hur djuren ska ha det. Höns får till exempel inte hållas i bur och grundregeln är att nötkreatur ska hållas lösgående. Inom ekologisk produktion ska även grisar och fjäderfän ha möjlighet att vistas ute.

MatRätt

Hitta fler material från MatRätt på:
www.gratisiskolan.se

